

- ¹ Christensen KK, Dykes AK, Christensen P. Relation between use of tampons and urogenital carriage of group B streptococci. *Br Med J* 1984; 289: 731-2.

A. VAN ENK

Diversen

Herpes zoster en kankerrisico

Sinds 1959 hebben verschillende onderzoekers verband gelegd tussen herpes zoster, kanker en gestoorde cellulaire immuniteit. Herpes zoster zou vaker voorkomen bij patiënten met een maligne tumor en in het bijzonder met een maligne lymfoom. Er is echter weinig onderzoek gedaan naar de omgekeerde relatie, d.w.z. naar het vóórkomen van kanker bij patiënten met herpes zoster. Dat is een belangrijk verschil, want daarbij rijst de vraag of herpes zoster als een „marker” voor occulte tumoren kan worden beschouwd.

Ragozzino et al. gingen bij 590 patiënten met herpes zoster retrospectief na wat er met hen na het stellen van de diagnose was gebeurd. Gemiddeld bedroeg nacontrole 9,4 jaar; tijdens die periode werden 90 vormen van kanker gevonden. Op grond van statistische berekeningen werden 84 gevallen verwacht. De conclusie was dat patiënten met herpes zoster geen verhoogde kans hebben op een maligne tumor.¹ Fueyo et al. deden een soortgelijk retrospectief onderzoek.² Bij 50 patiënten met herpes zoster en 50 patiënten met psoriasis als controlegroep werd kankersterfte vergeleken met de bevolking van de staat New Jersey. De nacontrole was gemiddeld 3,8 jaar en ten minste langer dan 2 jaar. Bij een patiënt werd 16 maanden na het stellen van de diagnose herpes zoster een adenocarcinoom van het rectum gediagnostiseerd. In de controlegroep werd geen maligne tumor gevonden; uitgaande van de kankersterfte in de bevolking zouden per 100 inwoners er 3 aan kanker overlijden. Deze onderzoekers komen tot dezelfde conclusie als Ragozzino et al.

Op grond van deze bevindingen lijkt het niet zinvol om patiënten met herpes zoster uitgebreid te onderzoeken op maligne tumoren.

LITERATUUR

- ¹ Ragozzino MW, Melton LJ, Kurland LT, et al. Risk of cancer after herpes zoster. *N Engl J Med* 1982; 307: 393-7.
² Fueyo MA, Lookingbill DP. Herpes zoster and occult malignancy. *J Am Acad Dermatol* 1984; 9: 480-2.

J.J.E. VAN EVERDINGEN

Diversen

Schurft aan nagels

Behandeling van scabies heeft niet altijd het gewenste resultaat. Alvorens aan resistentie van de schurftmijt tegen het gebruikte middel of aan huidirritatie te denken, moet ook de mogelijkheid van onvoldoende behandeling worden overwogen. Witkowski en Parish vestigden hierbij de aandacht op de nagels van een patiënt.¹ Het betrof een wat verkommerde 72-jarige vrouw met o.a. reumatoïde artritis, diabetes mellitus, dehydratie en een uitgebreide scabies. Behandeling met 1% hexachloorcyclohexaan had slechts tijdelijk resultaat. Ook na een herhaalde behandeling ging patiënt weer klagen over jeuk, waarvoor bij onderzoek van de huid geen verklaring werd gevonden. In materiaal vanonder de nagels afkomstig, werden schurftmijten en eibestanddelen aangetoond. Blijkbaar hadden de parasieten zich daar kunnen handhaven. Pas na grondige behandeling van de vingertoppen met onder meer twee dagen lang compressen hexachloorcyclohexaan gelukte het de patiënt van haar parasieten te ontdoen.

LITERATUUR

- ¹ Witkowski JA, Parish LCh. Scabies. Subungual areas harbor mites. *JAMA* 1984; 252: 1318-9.

F. KUIPERS

INGEZONDEN

(Buiten verantwoordelijkheid van de redactie; deze behoudt zich het recht voor de stukken te bekorten; stukken die langer zijn dan 1 kolom druks komen niet voor plaatsing in aanmerking)

De microcomputer als kaartenbak; toepassing van invoer en opslag van literatuurgegevens

De beide artikelen van collega Offerhaus over het gebruik en de aanschaf van microcomputers (1985; bl. 58-9 en 68-73) bevatten enkele onjuistheden die voor een publiek van betrekkelijke leken op dit gebied storend en verwarrend kunnen zijn. Hij noemt een geheugeninhoud van 48 kb slechts voldoende voor spelletjes. Dit is geenszins het geval. De zg. 8-bits computers hebben een maximaal adresseerbaar geheugen van 64 kb. Vele programma's werken uitstekend met dit beperkte geheugen, onder andere het door Offerhaus geroemde tekstverwerkingsprogramma WordStar. In tegenstelling tot wat collega Offerhaus beweert, zijn tekstverwerkers bij uitstek geschikt voor het

schrijven van (wetenschappelijke) artikelen door de mogelijkheid van „knippen en lijmen”, „zoeken en verplaatsen” en de probleemloze correctiemogelijkheden. Ook op de allereenvoudigste microcomputers met 48 kb geheugen is tekstverwerking mogelijk, onder andere met het reeds genoemde „WordStar”. „Write protected” programma's bestaan niet. Wel bestaan „write protected” diskettes, hetgeen niet anders wil zeggen dan dat de computer geen informatie op de magnetische schijf kan schrijven. Ook niet-kopieerbare software bestaat niet, uitsluitend tegen kopiëren beschermde software. Voor professioneel gebruikte software is de kopieerbaarheid van essentieel belang.

Dat software die direct van academische centra afkomt, beter is dan commerciële software bestrijden wij. Juist de grote softwarefirma's met hun professionele programmeurs en auteurs zijn in staat voor een relatief gering bedrag goede

software en handleidingen te leveren. Het ook door collega Offerhaus geprezen programma BOOKENDS kost iets meer dan U.S. \$ 100 en is afkomstig van een commerciële firma. Dat de schrijver meent software ten bedrage van enkele duizenden guldens te moeten aanprijzen verdriet ons. Vergeleken bij wetenschappelijke boeken met vaak ook een geringe oplage is software te duur. Het is naar onze mening onjuist bij een niet met de materie vertrouwd publiek de indruk te wekken dat alle softwarepakketten die de moeite waard zijn ook duur zouden moeten zijn.

Offline-programma's die de verbinding met database-programma's bewerkstelligen zijn geen databases zoals Offerhaus beweert, maar zogenaamde terminal-programma's, waarvan de bediening zeer eenvoudig kan zijn nadat het programma eenmaal (door de leverancier, of via een simpel menu) is ingesteld. Dat database-programma's per onderwerp maar 256 tekens zouden kunnen opslaan is niet juist; dit hangt geheel af van de gekozen programma-tuur.

's-Gravenhage,
Heerlen, januari 1985

M.A. AGSTERIBBE
P. HÖPPENER

Ik neem aan, dat de collegae Agsteribbe en Höppener een langdurige professionele begeleiding hebben ontvangen op hun eerste schreden op het doornige pad van de automatisering. Ik heb dat niet, en ik beken dan ook graag mijn onkunde als daar reden voor is. De bedoeling van deze op verzoek van de redactie geschreven artikelen was niet primair om een handleiding voor het gebruik van de microcomputer (en dus uitdrukkelijk niet de zg. home computer) te geven, want boeken die hieraan voldoen zijn te kust en te keur bij de wetenschappelijke boekhandel en computerwinkels te vinden. De artikelen zijn daarentegen de neerslag van de persoonlijke ervaring van een niet-elektronisch geschoold of zelfs geïnteresseerd arts, die zonder enige kennis of ervaring de sprong in het duister waagt, en die naderhand het verzoek krijgt om anderen deelgenoot te maken van zijn goede en zeker ook van zijn kwade ervaringen.

Ik wil zeker niet ontkennen, dat veel huiscomputers met een interne geheugencapaciteit van 48 kb best voor (eenvoudige) tekstverwerking en administratie bruikbaar zijn. Als men echter dergelijke programma's gebruiken wil voor het verwerken van volumineuze bestanden, zoals literatuurgegevens of een artikel van 10-20 pagina's, is de geheugencapaciteit van de computer veel te gauw verzadigd. Omdat de gegevensopslag veelal plaatsvindt op een cassettebandje verliest men erg veel tijd. Bovendien hebben weinig 48 kb microcomputers de mogelijkheid voor het aansluiten van een CP/M-kaart. Een (CP/M) programma als WordStar – overigens wegens zijn omvang, gecompliceerdheid en excessief hoge prijs een slecht voorbeeld – neemt al 105 kb in beslag, waarvan 49 kb direct toegankelijk moet zijn. Maakt men gebruik van de bij WordStar behorende randprogramma's als MAILMERGE en SPELLSTAR, dan komt daar nog extra 136 kb bovenop. WordStar kan dus eigenlijk alleen echt goed functioneren vanaf een Winchester-drive of op de 2e generatie 16-bits 256 kb microcomputers. WordStar wordt veel gebruikt, het heeft veel mogelijkheden, maar is een vrij oud programma. Het is door zijn tientallen gecompliceerde codes uitgesproken gebruiksonvriendelijk, de service is abominabel (bij een Engelse versie kreeg ik een Frans en een Spaans handboek!), en gezien de enorme omzet had de prijs langzamerhand best iets lager gekund. Ik heb het alleen maar genoemd omdat Martz's database BIBLIOFILE uitsluitend met WordStar kan werken.

Ten aanzien van het schrijven van wetenschappelijke artikelen is een misverstand ontstaan door wijziging van het woordje „de” in „een”: van de door mij uitgeteste tekstverwerkingsprogramma's voor de Apple IIe computer, nl. Apple Writer, Format II, WordStar en Word Juggler IIe is geen enkele bruikbaar om op snelle en eenvoudige wijze al schrijvende literatuurreferenties op te bergen, regelmatig te consulteren en later te ordenen en uit te typen. Het enige mij bekende randprogramma dat dat in principe zou moeten kunnen is „PAPERBASE” (Wight Scientific, Londen), dat echter wegens de vele „bugs” op dit moment nog niet direct is aan te bevelen.

De opmerkingen over al of niet kopieerbaarheid zijn spelen met woorden. Ik ben het er mee eens dat kopieerbaarheid essentieel is, maar het ook door mijn critici geroemde programma BOOKENDS is niet kopieerbaar. Bovendien kan men door een fout in het programma de eigen programmaschijf overschrijven, zodat die dan verloren is. Men kan dan alleen nog een nieuwe kopen.

Ik ben het er ook mee eens, dat de voor goede software gevraagde prijzen excessief hoog zijn. Om een Nederlands protest te voorkomen heb ik zo zorgvuldig mogelijk nagegaan welke programmatuur er door Nederlandse firma's op de markt is gebracht. De prijs daarvan is mij, gezien de herkomst, ook erg tegengevallen. Overigens liggen de redenen voor die hoge prijzen voor de hand: De meeste software is van Amerikaanse afkomst, en moet in dollars worden betaald; de zo geroemde kopieerbaarheid maakt, dat de koper moet bloeden voor de vele illegale kopieerders. Bovendien blijkt mijn, uit eigen ervaring voortgekomen, opmerking over de tolvrijheid van wetenschappelijke software onjuist te zijn; mijn woordvoerders bij de douane hebben mij medegedeeld, dat het Europees parlement hierover vorig jaar heeft gediscussieerd, maar dat het niet tot een uitspraak heeft kunnen komen. De BTW staat dan ook nog steeds op 19%, en de invoerrechten op ruim 30%.

Er zijn inderdaad heel simpele offline-programma's; of die in de praktijk bruikbaar zijn om met gecompliceerde databases als die van de Amerikaanse „National Library of Medicine” te communiceren en gegevens daaruit over te hevelen op eigen schijfgeheugen of printer is mij onbekend; mijn – niet bemoedigende – ervaring met een demonstratie van SciMate Offline stemt mij pessimistisch.

Het is tenslotte juist, dat de duurdere databases d.m.v. „stringing” veelvoudigen van 256 tekens per veld kunnen opslaan, maar dan spreekt men bepaald niet meer over eenvoudige en goedkope programmatuur voor een 48 kb 8-bits computer. Het is een goed principe om beginners door iets verder gevorderde beginners in te laten leiden; als gevorderden als de collegae Agsteribbe en Höppener daarbij op constructieve wijze de helpende hand willen bieden, dan zal deze dankbaar worden aangenomen.

Amsterdam, januari 1985

L. OFFERHAUS

De artikelen van collega Offerhaus over het opslaan van literatuurgegevens (1985; bl. 58-9 en 68-73) geven duidelijk aan met welke keuzeproblemen men te maken kan krijgen wanneer men van kaartenbak naar „database” overgaat. Echter, in zijn artikelen worden meer de mogelijkheden van soms zeer geavanceerde en voor velen onbereikbare maar ook mogelijk onnodige systemen naar voren gebracht, terwijl niet ingegaan wordt op een onderscheid in behoeften van de gebruiker.

Grote instituten, zoals het ministerie van WVC, zullen hele andere eisen aan bestanden stellen dan kleine labora-